

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 419/08-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. novembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť R. Z., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom Dr. P. S., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 1 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tošs 16/2008 zo 4. júla 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. Z. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. augusta 2008 doručená sťažnosť R. Z. (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená na základe výzvy ústavného súdu 25. augusta 2008, v ktorej namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 1 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tošs 16/2008 zo 4. júla 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol Špeciálnym súdom v Pezinku (ďalej len „špeciálny súd“) uznesením z 25. júna 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. PK 2T 16/2008 a uznesením najvyššieho súdu zo 4. júla 2008 sp. zn. 3 Tošs 16/2008 ponechaný vo väzbe bez toho, aby bola doba väzby časovo ohraničená. Vyslovuje názor, že rozhodnutie o ohraničení doby väzby bolo základnou podmienkou zákonného rozhodnutia, čo však špeciálny súd neurobil a najvyšší súd toto stanovisko akceptoval. Najvyšší súd preto vyslovil nesprávny právny záver, pričom sťažovateľ poukazuje „na obdobné prípady, v ktorých už ústavný súd rozhodoval“, bez označenia konkrétnych rozhodnutí. Zo strany najvyššieho súdu tak došlo k nesprávnej interpretácii Trestného poriadku, a preto sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vo veci vydal tento nález:

„1/ Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutím sp. zn. 3 Tošs 16/2008 zo 4. júla 2008 porušil základné právo obv. R. Z. podľa čl. 17 ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 1 a ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

2/ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tošs zo júla 2008 sa zrušuje.

3/ Najvyššiemu súdu v Slovenskej republiky sa prikazuje, aby obv. R. Z. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej

len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, ak sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom... zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s čl. 5 ods. 1, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Pozbaviť niekoho osobnej slobody podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru možno len „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej

slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „zákonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 30. marca 1997, § 43).

Základná námietka sťažovateľa spočívala v tvrdení porušenia zákona najvyšším súdom v tom, že tento súd neohraničil dobu trvania väzby rozhodnutím zo 4. júla 2008 sp. zn. 3 Tošs 16/2008.

Špeciálny súd vo veci sťažovateľa v rozhodnutí z 25. júna 2008 sp. zn. PK 25T/16/2008 vyslovil, že dôvody väzby u neho trvajú, pričom sa dôvody menia na dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Tošs 16/2008 zo 4. júla 2008 sťažnosť sťažovateľa zamietol. V odôvodnení okrem iného uviedol:

„Za nezákonné taktiež nemožno považovať napadnuté uznesenie preto, že nebola určená súdom lehota ďalšieho trvania väzby. Do doby pôvodne predĺženia lehoty trvania väzby, ktorá ešte v prípravnom konaní bola stanovená do 7. júla 2008 Špeciálny súd rozhodol o dôvodnosti trvania väzby obvinených a aj nadriadený súd v tejto lehote rozhodol o sťažnostiach obvinených. Preto nemožno väzbu v danom prípade po 7. júli 2008 považovať za nezákonnú. Určenie lehoty trvania väzby platí len pre prípravné konanie. Vyplýva to z ustanovenia § 76 ods. 2 a nasl. Tr. por. Výslovne sa v ustanovení § 76 ods. 2 Tr. por. uvádza, že ak by lehota trvania väzby v prípravnom konaní presiahla šesť mesiacov, je prokurátor povinný podať sudcovi pre prípravné konanie návrh na predĺženie lehoty väzby, ak obvineného z väzby neprepustí sám.

V § 76 ods. 6 Tr. por. sú uvedené celkové doby trvania väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom. V danom prípade, keďže je vedené trestné stíhanie u všetkých troch obvinených pre obzvlášť závažný zločin je táto doba stanovená na 48 mesiacov.

V § 76 ods. 7 Tr. por. sa uvádza, že z lehoty uvedenej v odseku 6 pripadá jedna polovica na prípravné konanie a jedna polovica na konanie pred súdom. Týmto zákonným ustanovením je určená maximálna lehota trvania väzby v konaní pred súdom, pričom

v § 76 ods. 5 Tr. por. je stanovené, že súdu plynie lehota väzby podľa odseku 7 od podania obžaloby alebo návrhu na dohodu o vine a treste. Ako už bolo uvedené, súd je však povinný najneskôr do pätnásť dní od podania obžaloby rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby, čo v danom prípade Špeciálny súd aj urobil.

V konaní pred súdom v každom jeho štádiu je súd povinný skúmať, či dôvody väzby trvajú alebo či sa zmenili (§ 79 ods. 2 Tr. por.). V tomto konkrétnom prípade Špeciálny súd rozhodol v štádiu po podaní obžaloby a pred predbežným prejednaním obžaloby, a to spôsobom, ktorým bolo zabezpečené právo obvinených na vyjadrenie sa pred súdom k ich veci, o ktorej mal súd rozhodnúť.“

Z judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že v odôvodnení uznesenia o preskúmaní zákonnosti väzby nemusí dať súd odpoveď na všetky otázky, ale len na tie, ktoré sú podstatné pre záver o existencii zákonných dôvodov väzby (II. ÚS 38/05).

Úlohou ústavného súdu ako nezávislého orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je konať ako súd tretej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým jednotlivec je pozbavený slobody, s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02).

Trestný poriadok *expressis verbis* nerozlišuje medzi súdnou väzbou a väzbou v prípravnom konaní. Po podaní obžaloby začína plynúť lehota tzv. súdnej väzby a súd musí urýchlene, v súvislosti s preskúmaním alebo predbežným prerokovaním obžaloby (§ 241 až § 243 Trestného poriadku) rozhodnúť vždy aj o ďalšom trvaní väzby obžalovaného, pokiaľ je po podaní obžaloby vo väzbe, a tým založiť relevantný súdny titul pre jej prípadné pokračovanie v štádiu súdneho konania, alebo rozhodnúť o prepustení obžalovaného na slobodu, ak je ďalšie trvanie jeho väzby nezákonné (§ 242 a § 244 ods. 5 Trestného poriadku).

Podaním obžaloby prokurátorom 13. júna 2008 začala sťažovateľovi v zmysle § 76 ods. 5, 6 a 7 Trestného poriadku plynúť lehota tzv. súdnej väzby.

Ustanovenia Trestného poriadku o predlžovaní väzby obvineného po prípravnom konaní (§ 76 ods. 2 a 3 Trestného poriadku) nie sú v štádiu konania po podaní obžaloby v súvislosti s väzbou obžalovaného aplikovateľné.

Zo žiadneho ustanovenia Trestného poriadku nevyplýva povinnosť súdu, resp. sudcu pri rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby obžalovaného po podaní obžaloby (§ 242 a § 244 ods. 5 Trestného poriadku) stanovovať vo výroku rozhodnutia dobu jej trvania. Maximálna lehota trvania súdnej väzby obžalovaného v danom prípade vyplýva z ustanovení § 76 ods. 5, 6 a 7 Trestného poriadku.

Ústavná požiadavka, aby väzba trvala iba nevyhnutnú dobu, je v danom prípade garantovaná povinnosťou súdu skúmať v každom období trestného stíhania (po podaní obžaloby), či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili (§ 79 Trestného poriadku). V zmysle § 79 ods. 1 Trestného poriadku ak pominie dôvod väzby, prípadne uplynie lehota pre jej trvanie (§ 76 ods. 6, 7 a 8 Trestného poriadku), musí byť obvinený (obžalovaný) ihneď prepustený na slobodu.

Uvedená povinnosť súdu v spojení s právom obžalovaného kedykoľvek požiadať o prepustenie z väzby a v spojení s už zmieneným zákonným ohraničením maximálnej lehoty trvania väzby predstavujú splnenie ústavnej požiadavky vyplývajúcej z čl. 17 ods. 5 ústavy, podľa ktorého možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom.

Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje iba na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, pričom nesmie ísť o takú interpretáciu a aplikáciu právnych noriem, ktorá by bola arbitrárna alebo zjavne neopodstatnená (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 228/05).

Ústavný súd nezistil taký výklad ustanovení citovaných v označenom rozhodnutí najvyššieho súdu a ich uplatnenie vo veci sťažovateľa, ktorý by mohol vyvolať nezlučiteľné účinky s ústavou. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu

nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neopodstatnenosti, arbitrárnosti názoru alebo svojvôli najvyššieho súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným.

Vzhľadom na už uvedené dôvody ústavný súd vyslovil, že sťažnosť sťažovateľa v tejto časti je zjavne neopodstatnená, a preto ju odmietol už na predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. novembra 2008